

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue
Västra Nylands välfärdsområde

15.3.2023
luvn.fi

HANKKEEN LOPPURAPORTTI

**Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen erityistehtävä tukea
ruotsinkielisten sote-palveluiden kehittämistä
valtakunnallisesti**

Tiina Markkula

Sisällys

1 Hankkeen tausta	1
1.1. Eryistehtävä pohjautuu lainsäädäntöön.....	2
1.1.1 Järjestämislain pykälät 33 ja 32	2
1.1.2. Lainsäädännön haasteita hankkeelle	3
2 Hankkeen kuvaus	4
2.1. Hankkeen tavoitteet	4
2.2. Projektisuunnitelma vuodelle 2022.....	5
2.3. Verkostojen rakentaminen	5
2.3.1. Kaksikielisten hyvinvointialueiden yhteyshenkilöt	7
2.4. Tukitoiminnan rakenne, hankkeen ehdotukset	7
2.4.1. Rahoitusvaihtoehdot pysyväälle perusrahoitukselle.....	8
2.4.2. Eryistehtävän organisaatio ja ohjaus.....	9
2.5. Substanssiagenda eli erityistehtävän sisältö	10
3 Yhteenveto hankekaudesta	11
3.1. Tapaamiset	11
3.2. Eryistehtävän SWOT-analyysi	11
3.3. Kentän ehdotukset.....	12
3.4. Mitä lisäarvoa erityistehtävä tuo?	13
4 Hankkeen laajuus.....	14
5 Case-yhteistyötä	15
5.1. Digitalisaation yhteiset hyödyt/ Case Digi	15
5.2. Työnjaon selkeyttäminen / Case THL	16
6 Eryistehtävän jatko, tarpeet vuodelle 2023.....	17
6.1. Suositukset erityistehtävän tulevaisuudelle.....	17
6.2. Eryistehtävän ruotsin- ja kaksikieliset verkostot	17
6.3. Tulevaisuusvisio vuodelle 2030	18
6.4 Podcast digitaalisena osana loppuraporttia	19
Liitteet:	19

1 Hankkeen tausta

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue haki valtionavustusta vuodelle 2022 ruotsinkielisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kehittämisen tukitoiminnon valmistelua koskevan hankkeen toteuttamiseen. Hankkeen tavoitteena oli toteuttaa tehtävä, joka Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella on hallituksen esitykseen (HE 241/2020 vp) sisältyvä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevan lain 33§:n mukaan.

Hanketta toteuttamaan palkattiin kaksi asiantuntijaa Tiina Markkula ja Ulrika Krook, jotka aloittivat työnsä maaliskuussa 2022.

Lain mukaan tehtävä tarkoittaa tuen antamista muille hyvinvointialueille verkottamalla ruotsinkielisiä palveluita järjestäviä hyvinvointialueita ja tuottamalla malleja ja materiaalia ruotsinkielisten palveluketjujen ja -kokonaisuuksien määrittelystä kaikkien käyttöön.

Hanke koostui kolmesta tehtäväkokonaisuudesta

1. Tukitoiminnon, jota ei ole aiemmin ollut ruotsinkielisessä tkio (tutkimus, kehitys, innovaatio ja osaamis) -toiminnassa, rakentaminen hyvinvointialueille,
2. Verkoston muodostaminen kaksikielisten hyvinvointialueiden ja muiden toimijoiden kanssa
3. Substanssiagendan luominen

Hankkeen tuloksena syntyy:

Uusi tukitoiminto, jonka rakenne ja verkostot mahdollistavat yhteistyön ja jonka substanssiagenda parantaa sote-palvelujen laatua pitkällä aikavälillä. Lisäksi ymmärrys toistemme lähtökohdista ja toiminnasta lisääntyy.

1.1. Erityistehtävä pohjautuu lainsäädäntöön

6.1.1 Järjestämislain pykälät 33 ja 32

33 §

Ruotsinkielisten ja saamenkielisten palveluiden kehittämisen tukeminen

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen tehtävänä on tukea ruotsinkielisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kehittämistä koko maassa. Lapin hyvinvointialueentehtävänä on tukea saamenkielisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kehittämistä koko maassa.

32 §

Sosiaali- ja terveydenhuollon koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta hyvinvointialueella

Hyvinvointialue vastaa alueellaan tehtäväalansa koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnasta sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnalliset tavoitteet huomioiden. Lisäksi hyvinvointialue koordinoi ja ohjaa palvelutuotannossa tapahtuvaa integroitua kehittämistyötä sekä tukee kuntia hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvässä kehittämistyössä.

Hyvinvointialue osallistuu kansalliseen ja alueelliseen sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämiseen ja toimii yhteistyössä kuntien sekä koulutus-, kehittämis- ja tutkimustoimintaa harjoittavien organisaatioiden kanssa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon osaamis- ja työvoimatarpeen arviointia ja ammatillisen osaamisen kehittämistä on tehtävä yhteistyössä yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja toisen asteen ammatillisten oppilaitosten kanssa sekä muiden koulutusviranomaisten, työhallinnon ja maakuntien liittojen kanssa.

1.1.2. Lainsäädännön haasteita hankkeelle

Jo hankkeen alussa osoittautui, että lähtökohtana oleva järjestämislain ruotsinkielisen toiminnan järjestämistä koskevan 33 §:n säännös ei ollut sopusoinnussa lain 32 §:n suomenkielisen säännöksen kanssa, koska 33 §:ssä on kyse vain kehittämisestä ja 33 §:ssä koko TKIO-kentästä eli tutkimuksesta, kehittämisestä, innovaatiosta ja osaamisesta. Todettiin, että säännösten välillä on siten ristiriita, koska ruotsinkielistä toimintaa koskevaa säännöstä ei eduskuntakäsittelyssä muutettu koko TKIO-kentän kattavaksi samalla tavalla kuin suomenkielistä toimintaa koskeva säännös.

Hankkeessa todettiin, että ruotsinkielisessä erityistehtävässä onnistuminen edellyttää, että lähtökohtana on näkemys, jota sekä kulttuurivaliokunta että sosiaali- ja terveysvaliokunta korostavat valiokuntamietinnöissään. Ne korostavat, että uudistuksessa tulee varmistaa tutkimukseen perustuva osaamisen kehittäminen kaikilla hyvinvointialueilla ja että vahvalla tutkimustietoon ja osaamiseen keskittyvällä tutkimusperustalla on keskeinen merkitys sosiaali- ja terveyspalvelujen onnistumisessa ja kehittämisessä. Tätä tukee se, että oikeudellisesta näkökulmasta järjestämislain 32 ja 33 pykälä on tarkasteltava yhdessä. Tämä käy ilmi siitä, että kehitys on määritelty 32 §:n esitöissä, kun taas 33 §:stä tällainen määritelmä puuttuu. Kehittämisellä tarkoitetaan *tutkimuksen tuloksena tai käytännön kokemuksen kautta saadun tiedon järjestelmällistä käyttämistä uusien tuotteiden, toimintatapojen tai menetelmien aikaansaamiseen tai olemassa olevien olennaiseen parantamiseen*. Myös se tukee 32 §:n ja 33 §:n tarkastelua yhdessä, että 32 §:ssä selvennetään ne tahot, joiden kanssa hyvinvointialueen on tehtävä yhteistyötä TKIO- toiminnassa, mutta 33 §:stä tämä puuttuu.

Hankkeen aikana ilmeni, että myös muu TKIO-kenttään liittyvä lainsäädäntö tuki hankkeen ulottamista myös muuhun kuin

kehittämiseen, koska TKIO-toiminnan eri osa-alueet ovat toisistaan riippuvaisia eikä niitä siten voida erottaa toisistaan.

Tämä kaikki johti siihen, että jo varhaisessa vaiheessa päätettiin, että hankkeen on ruotsinkielisen erityistehtävän osalta katettava vastaavan suomenkielisen tavoin koko tutkimus-, kehitys-, osaamis- ja innovaatiotoiminta. Tästä tulikin hankkeen lähtökohta. Samoin se, että mukaan otettiin kaikki 32 §:ssä mainitut TKIO-toimijat lukuun ottamatta myöhemmässä vaiheessa mukaan otettavia kuntia.

Hankkeen aikana kävi myös ilmi, että säännöksen sanamuoto "tukea" ei kuvaa sitä, mistä erityistehtävässä on kyse, vaan termin tulisi pikemminkin "koordinoida". Tämä kaikki osoittaa, että ruotsinkielistä ja saamenkielistä erityistehtävää koskevaa säännöstä on tarpeen tarkistaa ja muuttaa. Saamenkielisen tehtävän osalta tämä tapahtui osittain yhteistoiminta-alueista annetun asetuksen kautta, kun taas ruotsinkielisen tehtävän osalta sitä ei selkeytetty samalla tavalla, mikä luo jatkossakin haasteita Länsi-Uudenmaan toiminnalle.

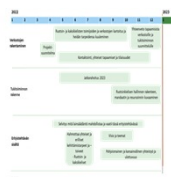
2 Hankkeen kuvaus

2.1. Hankkeen tavoitteet

1. Rakentaa hyvinvointialueille tukitoiminto, jollaista ei ole aiemmin ollut ruotsinkielisessä TKIO (tutkimus, kehitys, innovaatio ja osaamis) -toiminnassa
2. Muodostaa verkostoja kaksikielisten hyvinvointialueiden ja muiden toimijoiden kanssa
3. Luoda substanssiagenda

2.2. Projektisuunnitelma vuodelle 2022

Projektisuunnitelmassa hanke jaettiin tavoitteiden mukaisiin kolmeen osa-alueeseen, joita olivat verkostojen rakentaminen, tukitoiminnan rakenne ja substanssiagenda eli erityistehtävän sisältö. Nämä aikataulutettiin ao. kuvan mukaisesti.

2.3. Verkostojen rakentaminen

Verkostojen rakentaminen aloitettiin ruotsin- ja kaksikielisten toimijoiden ja verkostojen kartoituksella ja heidän tarpeidensa kuulemisella valtakunnallisesti. Tämä toteutettiin toukokuusta syyskuuhun vuonna 2022. Toisena tehtävänä tässä tavoitteessa oli tehdä yhteenveto tapaamisista pohjaksi verkostoille ja tukitoiminnan suunnittelulle. Koko hankeajan käynnissä oli toimijoiden kontaktointi, dialogi, tapaamiset ja yhteiset tilaisuudet.

Lähtökohtana suunnittelussa oli **alueellisuus**, jossa huomioitiin tasapuolisesti kaikki seitsemän kaksikielistä hyvinvointialuetta ja Helsingin kaupunki tapaamisissa ja verkostojen rakentamisessa. Lyhyen hankeajan vuoksi yhteistyö kuntien ja Ahvenanmaan maakunnan kanssa jätettiin tässä vaiheessa pois.

Pidettiin tärkeänä huomioida **erilaiset toimijat** eri tasoilta sote-kentällä, jotta mukaan saataisiin edustajat kaikista ruotsinkielisistä TKIO-tahoista, samoin yliopistot, oppilaitokset (sote-alan ammattikorkeakoulut ja -oppilaitokset), järjestöt, hyvinvointialueiden edustajat ja luottamushenkilöt.

Lisäksi haluttiin kuulla mahdollisimman laajaa joukkoa toimijoita, jotta **sisällölliset** tarpeet ja mielipiteet tulisivat huomioiduksi ja kaikki kokisivat tulleensa kuulluksi. Toimijoita tavattiin kahdenkeskisissä keskusteluissa, ryhmäkeskusteluissa ja kolmessa isossa alueellisessa tapaamisessa. Tapaamiset toteutettiin sekä kasvokkain että Teamsissa. Tapaamisia on hankekauden aikana yhteensä 36.

Alueelliset isot tapaamiset järjestettiin kolmella alueella. Kierros alkoi Vaasasta kesäkuussa 2022, jossa kokoonnuttiin yhteistyössä Åbo Akademin kanssa. Mukana tapaamisessa oli toimijoita yliopistosta, ammattikorkeakoulusta, ammattioppilaitoksesta, järjestöistä ja hyvinvointialueelta. Pidettiin tärkeänä kuulla ensimmäisenä Pohjanmaan alueiden näkemykset, kokemukset ja toiveet alueiden ruotsinkielisestä tkio-tilanteesta ja yhteistyöstä, sillä Pohjanmaa on ainoa hyvinvointialue, jossa ruotsi on enemmistökieli ja heidän TKIO-toimintansa on päässyt käyntiin muita nopeammin

Samansisältöiset tilaisuudet järjestettiin syyskuussa Helsingissä yhteistyössä Soc&kom:n, SOSTEn ja Förbundsarenan kanssa ja lokakuussa Turussa Novia ammattikorkeakoulun kanssa. Erityisesti Helsingin tapaamisessa kävi ilmi että yliopistojen, korkeakoulujen ja ammattioppilaitosten (lääketieteen, terveydenhoidon ja sosiaalipalveluiden eritasoiset osallistujat rehtoreista opettajiin) tapasivat ensimmäistä kertaa yhteisessä keskustelussa.

Kaikissa kolmessa tilaisuudessa oli kaksi samansisältöistä osuutta aamu- ja iltapäivällä, sisältäen puheenvuorot eri toimijoilta ja yhteisen työpajan. Aamupäivä oli suunnattu tutkimus- ja koulutustoimijoille yliopistoista ja ammattikorkeakouluista ja -oppilaitoksista. Iltapäivään kutsuttiin toimijoita järjestöistä, tulevilta hyvinvointialueilta, kunnista ja luottamushenkilöitä.

2.3.1. Kaksikielisten hyvinvointialueiden yhteyshenkilöt

Lisäksi perustettiin ryhmä **hyvinvointialueiden edustajille**, jotta kaksikielisten alueiden valmistelun tilanne olisi tiedossa, voisimme kertoa hyvistä käytännöistä ja miettiä yhteistyötä. Ryhmä koottiin lähettämällä nimeämispyyntö, jossa pyydettiin kaksikielisiä hyvinvointialueita, ml. Helsingin kaupunki, sekä HUS, nimeämään 1-3 henkilöä, jotka työskentelevät hyvinvointialueen TKIO-kehittämisessä ja/tai asiantuntijana ruotsinkielisissä kysymyksissä. Saimme edustajat kaikilta muilta alueilta paitsi Kymenlaaksosta, josta ei tullut vastausta useista yhteydenotoista huolimatta.

Edustajien tehtäviin sisältyi:

- olla mukana suunnittelemassa erityistehtävän toiminnon rakennetta ja substanssiagendan sisältöä
- edustaa hyvinvointialueen omaa TKIO-toimintaa, ja tuoda esiin oman hyvinvointialueen näkökulmia
- välittää tietoa projektista eteenpäin oman hyvinvointialueen eri toimijoille.

Tapasimme Teamsin välityksellä kolme kertaa kuukauden välein syksyn aikana ja lisäksi edustajat osallistuivat alueellisiin tapaamisiin.

2.4. Tukitoiminnan rakenne, hankkeen ehdotukset

2.4.1. Rahoitusvaihtoehdot pysyvälle perusrahoitukselle

Vuodelle 2023 haettiin jatkorahoitusta hankkeille STM:lta yhdessä Lapin ja Varsinais-Suomen hyvinvointialueiden erityistehtäviin. Perusteluna oli hyvinvointialueiden toiminnan suunnitteluvaihe, jossa ei ollut vielä ehditty ottaa kantaa erityistehtävän rahoitukseen omilla alueilla. Valitettavasti haettua hankerahoitusta vielä vuodeksi ei myönnetty. Siksi erityistehtävän hallinto rahoitetaan vuonna 2023 Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen budjetista.

1. Valtion rahoitus

- mahdollistaa muiden toimijoiden mukaan ottamisen
- vaatii korvamerkittyä rahaa, joka on osoitettu tälle erityistehtävälle Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella
- vaatii lakimuutoksen

2. Kaksikieliset hyvinvointialueet yhdessä rahoittavat erityistehtävää

- vaatii yhteistyösopimuksen
- tehtävän tuomat kustannussäästöt ja selkeä hyöty hyvinvointialueille
- mahdollistaa muiden lain vaatimien toimijoiden mukaan ottamisen

3. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue rahoittaa

Vaihtoehtona ei pitäisi olla, että Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue rahoittaa yksin tätä erityistehtävää, joka lakisääteisesti on annettu Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueelle. Kyse on kansallisesta tehtävästä, joka vaatii omaa resursointia ja rahoitusta.

Lisäksi Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella on, kuten muillakin kaksikielisillä alueilla, oman alueen kehittämistehtävä, johon on tulossa

tarvevakioituihin kriteereihin perustuvaa rahoitusta kaikille kaksikieliseille hyvinvointialueille.

Perusrahoituksen lisäksi on mahdollista hakea ulkoista rahoitusta kuten yhteistyöprojektit muiden hyvinvointialueiden ja toimijoiden TKIO-toiminnan kanssa sekä EU-, kansallinen rahoitus, STEA ja säätiöt.

2.4.2. Erityistehtävän organisaatio ja ohjaus

Erityistehtävän organisaatio ja ohjaus on riippuvainen tulevasta perusrahoituksesta. Hankkeen ehdotus on seuraava hallintomalli:

- yhteistyösopimus, joka voisi sijoittua Varsinais-Suomen erityistehtävän yhteistyösopimuksen osaksi tai yhteistyösopimus, jota Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue koordinoi
- yhteistyösopimuksessa tulisi sopia muun muassa
 - edustajien valinta ohjausryhmään (prosessi) ja ohjausryhmän mandaatti
 - rahoitusosuudet, kustannusten jako
 - työnjako, hallinnon tehtävät
 - operatiivisen johtoryhmän ulkopuolisista asiantuntijoista, lukumäärästä ja nimeämisestä
- ohjausryhmän pitäisi koostua keskeisistä toimijoista, esimerkiksi kaksikieliset hyvinvointialueet ja Helsingin kaupunki, HUS, TYKS, OYS, THL, HY, Soc&Kom, Novia, Arcada, Prakticum, Axxell, YA, FSKC, järjestöt eri tasoilta

2.5. Substanssiagenda eli erityistehtävän sisältö

Koko hankeajan yhtenä tärkeänä tehtävänä oli selvittää mitä lainsäädäntö, joka on epäselvä ja osittain epälooginen ja vaikeasti sovellettava, mahdollistaa ja vaatii tässä erityistehtävässä. Keskustelua käytiin Varsinais-Suomen erityistehtävän toimijoiden kanssa siitä, mitkä ovat näiden erityistehtävien tavoitteet ja erot, jotta olisimme samassa ymmärryksessä erityistehtävien sisällöistä emmekä tee päällekkäistä työtä ja viestimme kentälle olisi mahdollisimman selkeä. Keskusteluissa eri toimijoiden kanssa kävi ilmi, että nämä kaksi erityistehtävää sekoitettiin toisiinsa, johtuen lainsäädännön epäselvyyksistä.

Lisäksi tuotiin esille lain sisällön epämääräisyys ja puutteet keskusteluissa STM:n virkamiesten ja kansanedustajien kanssa. Sama teema nousi esiin myös keskusteluissa muiden toimijoiden kanssa.

Toisena tehtävänä oli hahmottaa yhteiset ja erilliset kehittämistarpeet ja -toiveet ruotsin- ja kaksikielisessä toiminnassa. Tietoa kerättiin sekä tapaamisissa ja tapahtumissa, ja analyysi niiden pohjalta esiteltiin loppuseminaarissa. Priorisointi siitä mitä substanssiagenda tulee olemaan, jäi vuoden 2023 tehtäväksi kerätyn tiedon pohjalta.

Substanssiagendan sisällöksi kentältä ehdotettiin:

- aloitus perustasolta sekä sosiaali- että terveyspalveluissa, mukaan myös erityissosiaalipalvelut
- pieniä erityisryhmiä tai erikoistumisalueita, esimerkkinä
 - oppilashuolto
 - mielenterveyspalvelut
 - ikäihmisten palveluiden uudistaminen
 - itsemääräämisoikeus

- o osaaja- ja osaamiskadon selvittäminen

Visio ja teemat sekä laajempi kansallisen ja pohjoismaisen yhteistyön käynnistäminen piti siirtää seuraavan vuoden suunnitteluun mukaan hankekauden lyhyiden takia.

3 Yhteenveto hankekaudesta

3.1. Tapaamiset

Tapaamisia toimijoiden kanssa oli hankeaikana yhteensä 36 kertaa. Tapaamisia oli yksittäisten toimijoiden ja ryhmien kanssa sekä kolme alueellista tapahtumaa ja loppuseminaari. Näissä tapasimme toimijoita kaksikielisiltä hyvinvointialueilta, yliopistoista kuten HY, Soc&Kom, ÅA, ammattikorkeakouluista kuten Arcada ja Novia, ammattioppilaitoksista kuten Practikum ja Axxell, valtakunnallisista järjestöistä kuten Folkhälsan, FDUV, SOSTE, valtakunnallisia toimijoita kuten THL, OPH, AVI, sosiaalialan osaamiskeskukset ja poliitikkoja.

Näissä tapaamisissa keskusteltiin valmiiden kysymysten pohjalta (liite 2) kullekin vastaajalle sopivalla tavalla.

3.2. Erityistehtävän SWOT-analyysi

VAHVUUDET

- Halu tehdä yhteistyötä
- Positiivinen henki
- Laaja osaaminen
- Olemassa olevat katto-organisaatiot ja rakenteet joilla yhteinen mandaatti
- Yhteistyö suomenkielisen TKION kanssa
- Erityistehtävä on neutraali toimija

HEIKKOUEDET

- Epäselvyys lainsäädännössä
- Resurssit
- Kaksikielisten hyvinvointialueiden TKIO-toiminta on eri vaiheissa

MAHDOLLISUUDET

- Todellinen vaikuttamismahdollisuus
- Tehtävien ja resurssien hyödyt
- Asiantuntemuksen ja osaamisen kerääminen
- Kokonaisajattelun, yhteisen tavoitteen, priorisoinnin ja pitkäaikaisen valvonnan luominen
- Vahvistaa informaatiovirtaa

UHAT

- Henkilöstöpula
- Alueelliset ristiriidat, kilpailu
- Rahoitus, resurssipula (aika ja henkilöstön asiantuntemus)
- Henkilöt joilla ei ole kiinnostusta/nimetty väärin perustein/ilman mandaattia
- Työkalujen puute

3.3. Kentän ehdotukset

Kentän ehdotusten pohjalta tehtiin yhteenveto siitä mitä erityistehtävän pitäisi sisältää. Se on jaettu neljään eri osa-alueeseen ja esitetty alla olevassa kuvassa.

KOORDINOINTI

- Verkostot (teemoittan, monitieteiset, alakohtaiset)
- Asiantuntijatiedon kerääminen
- Yhteistyö kehittämissuhteissa ja tutkimuksessa
- Yhteiset tavoitteet / agenda, priorisoinnit
- Rahoitushakemukset
- Yhteinen kanava hyvinvointialueiden välillä

INFORMOINTI

- Tilastojen ja datan kerääminen ja analyysi
- Informaatiotulvan "pureskelu"
- Asiantuntijaosaamisen välittäminen

RUOTSIN KIELEN LOBBAUS

- Ruotsinkielen erityispiirteet
- Kielen osaamisen vahvistaminen
- Toimivat digitaaliset työkalut
- Kansalliset kyselyt ja tutkimukset
- Pääsy kansallisiin käsikirjoihin ja ohjeisiin
- Ruotsinkielisen kentän äänen vahvistaminen

HENKILÖSTÖN SAATAVUUDENTUKEMINEN

- Ruotsinkielisen taitoisen henkilöstön saatavuus ja pätevyys
- Jatkokoulutukset
- Harjoittelumallit
- Jaetut tehtävät

3.4. Mitä lisäarvoa erityistehtävä tuo?

Yhteenvedon voi todeta, että monet toimijat organisaatioiden eri tasoilta olivat keskustelemassa ensimmäistä kertaa yhdessä. Tämä todettiin hyvin tärkeäksi kohtaamiseksi kolmessa alueellisessa tapahtumassamme. Monialainen ja sektorirajat ylittävä keskustelu lisää ymmärrystä toistensa työstä ja tekemisestä, parantaa yhteistyötä ja vähentää päällekkäisyyttä kiristyvien resurssien organisaatioissa.

Runas osanotto kertoi halusta osallistua ja kuulla muita toimijoita ja pohtia yhdessä ajankohtaisia teemoja. Halu vaikuttaa ja olla mukana jo hyvinvointialueiden valmisteluvaiheessa koettiin myös tärkeäksi.

"Kysykää niin me vastaamme, kutsukaa mukaan niin me tulemme!"

Erityistehtävä tarvitaan, koska se

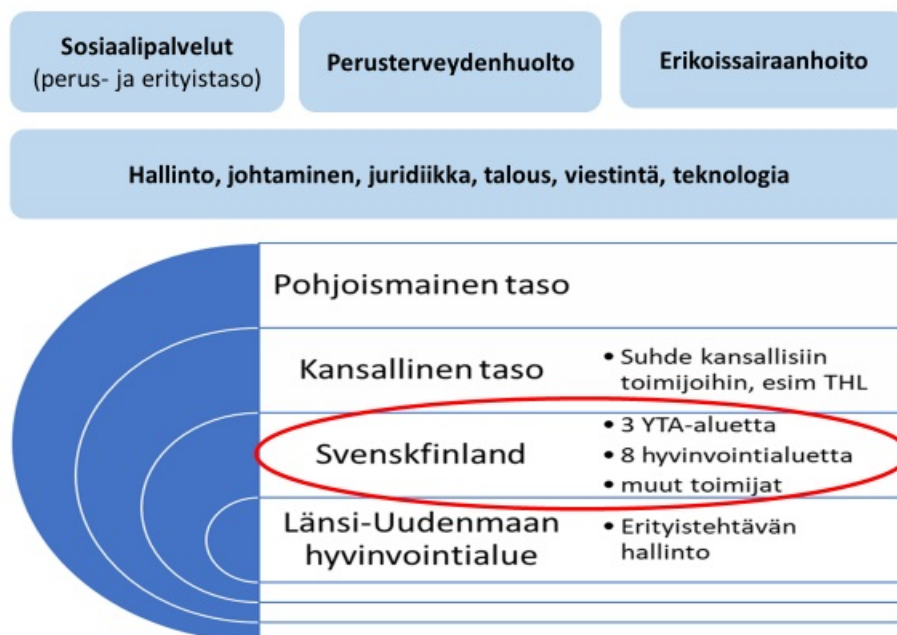
- toimii neutraalina tahona
 - vältetään aluekiistat, kilpailu ja oma reviiriajattelu (sekä hyvinvointialueet ja muut toimijat)

- "Svenskfinland" voisi toimia yhteistyön mallina sekä Suomessa että Pohjoismaissa
- mahdollistaa yhteistyön, jossa opitaan toisiltaan ja ymmärrys lisääntyy
 - uusien verkostojen luominen eri tasoilla
 - resurssien, tehtävien ja erityistehtävän koordinointi
 - hyvien mallien ja ideoiden esille tuominen, jotta tuetaan ruotsin kielen käyttöönottoa
 - työskentely pitkäjänteisten ratkaisujen ja valvonnan parissa
- parantaa ruotsin kielen taitoisen henkilöstön saatavuutta ja osaamista
 - osaamispaon vähentäminen
 - mahdollisuudet käyttöönottoon ja interaktiiviseen oppimiseen

4 Hankkeen laajuus

Hyvin nopeasti kävi selväksi eri keskusteluissa, että hanke on paljon laajempi kuin aluksi oli hahmoteltu. Se kattaa Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen, joka hallinnoi hanketta, seitsemän kaksikielistä hyvinvointialuetta (Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Varsinais-Suomi, Itä-Uusimaa, Vantaa-Kerava, Länsi-Uusimaa ja Kymenlaakso), Helsingin kaupungin, kolme YTA (yhteistoiminta) aluetta (Oulu, Turku ja Helsinki) ja lisäksi valtakunnallinen ja pohjoismainen taso.

Yhteistyössä toimijoiden ja osaamisen osalta ei myöskään riitä keskustelu pelkästään sosiaali- ja terveyspalveluista, jotka pitävät sisällään erikoissairaanhoidon ja erikoissosiaalityön. Tarvitaan monipuolisesti ja -alaisesti myös muita tieteen ja hallinnon aloja, kuten hallinto, johtaminen, juridiikka, talous, viestintä ja teknologia.

5 Case-yhteistyötä

5.1. Digitalisaation yhteiset hyödyt/ Case Digi

Esimerkkinä yhteistyöstä muiden kaksikielisten hyvinvointialueiden ja HUS Tietohallinto/Sähköiset asiakaspalvelut kanssa toteutettiin yhteinen työpaja, jossa aiheena oli **Ruotsinkieliset digipalvelut yli hyvinvointialuerajojen**. Työpajan tavoitteena oli selvittää nykyisten ruotsinkielisten digitaalisten palveluiden/prosessin toimivuutta ja haasteita tulevilla hyvinvointialueilla (**Omaolo-Hälsoby** prosessissa). Pitkän ajan tavoitteena on vahvistaa eri alueiden välistä yhteistyötä ruotsinkielisten digitaalisten palveluiden kehittämisen osalta.

Kohderyhmänä oli yhteyshenkilömme kaksikielisiltä hyvinvointialueilta ja heidän omista organisaatioistaan kutsutut henkilöt, jotka työskentelevät ruotsinkielisten digipalveluiden kanssa.

Työpajan tuloksena löydettiin neljä osa-alueetta:

Yhteistyön tekemisen kohtien tunnistaminen, jossa teemoiksi nousivat tarjonta ja resurssointi, yhteistyö ja yhteiset toimintatavat, digitaalisten palveluiden kaksikielisyyden varmistaminen ja osallistaminen kehittämistyöhön.

Yhteistyön tekemisen haasteiksi tunnistettiin resurssointi ja käänköspalvelut, yhteistyö ja yhteiset toimintatavat, osaaminen ja asenne sekä erilaiset tekniset ratkaisut

Yhteistyön tekemisen hyötyjä tarkasteltiin hyvinvointialueen, ammattilaisten ja asiakkaiden näkökulmasta teemojen tiedonhaku, hoidontarpeen arviointi, itsehoito-ohjeet tai hoito vastaanotolla, hoidon toteutus ja seuranta sekä muut kautta.

Innovointi ja ratkaisut ehdotuksissa tuotiin esiin ammattilaisiin liittyvät, palveluiden kehittämisen tekniset ratkaisut, yhteistyöhön ja ohjaukseen liittyvät, palveluiden kehittäminen ja ominaisuudet teemoihin sisältyviä ehdotuksia.

Seuraavissa työpajoissa haluttiin käsitellä palveluiden yhtenäisyyteen ja yhteistyöhön liittyviä kysymyksiä.

5.2. Työnjaon selkeyttäminen / Case THL

Työnjakokysymyksistä, jotka olivat tulleet esiin THL:n työryhmissä, aloitettiin keskustelu heti hankkeen alussa. Sitä jatkettiin marraskuussa 2022 yhteisessä tapaamisessa. Aiheina olivat:

- Toiveet, joita on tullut kentältä hankkeen aikana siitä mikä osa-alue kuuluu erityistehtävän ja mikä THL:n vastuulle, päällekkäisyyksien minimointi ja yhteistyön kehittäminen
- Teemat: tiedolla johtaminen ja data sisältäen analyysin, kansalliset käsikirjat ja ohjeet, tilastointi, terminologiatyö ja termistö, käänökset, yhteiset TKIO-projektit

- Keitä asiantuntijoita, jotka ovat ruotsin kielen taitoisia meillä on Suomessa

Seuraavassa tapaamisessa on tarkoitus keskustella tulevasta työpajasta, jossa käsiteltäisiin tiedolla johtamista ja mittareita.

6 Erityistehtävän jatko, tarpeet vuodelle 2023

6.1. Suositukset erityistehtävän tulevaisuudelle

Erityistehtävälle pitää olla varattuna riittävä henkilöresurssi ja rahoitus. Tiivis yhteistyö kaksikielisten hyvinvointialueiden ja Helsingin kaupungin TKIO-toiminnan kanssa on tärkeää, jotta erityistehtävästä ei tule erillistä "saarta", joka on irrallaan yhteisestä kehittämisestä. Tarvitaan aikaa ja resurssia sekä tapaamisille eri tahojen kanssa että verkostojen ylläpidolle, jotta pysytään ajan tasalla ja pystytään vastaamaan kentän tarpeisiin nopeasti muuttuvassa tilanteessa hyvinvointialueiden toiminnan käynnistyttyä.

6.2. Erityistehtävän ruotsin- ja kaksikieliset verkostot

Keskusteluissa eri toimijoiden kanssa kävi ilmi, että tarvetta verkostoille on, kunhan ne tuovat jotakin uutta, hyödyttävät omaa työtä ja organisaatiota ja sitä kautta tuottavat lisäarvoa mukana olemiselle.

Tarvitaan verkostoja, joissa

- **kaksikielisten hyvinvointialueiden toimijat** tapaavat toisiaan ja voivat jakaa kokemuksia ja osaamista siitä, miten ruotsin kieli ja kaksikielisyys huomioidaan alueiden kehittämisessä
- **ruotsin- ja kaksikielisten järjestöjen edustajat** omana joukkonaan ja yhdessä muiden toimijoiden kanssa

- **muut toimijat**, jotka ovat olleet mukana hankeaikana, kuten tutkimuksen ja koulutuksen edustajat ja sosiaalialan osaamiskeskus FSKC
- **teematapaamiset** ajankohtaisten teemojen ympärillä, joihin kaikki ovat tervetulleita tuomaan omia näkemyksiään ja kokemustaan yhteiseen keskusteluun ja ratkaisujen löytämiseen

6.3. Tulevaisuusvisio vuodelle 2030

Tarvitaan kaksikielisiä sote-kehittämiskeskuksia, joissa on mahdollista työskennellä ja harjoitella alueen sote-palveluissa parantaen omaa kielitaitoaan ja osaamistaan. Niissä tehtäisiin yhteistyötä tutkimuksen, kehittämisen ja innovaatioiden edistämiseksi, jotta **teoria ja käytäntö** kohtaavat toisensa arjessa.

Sote-kehittämiskeskukset toimisivat ideahautomoina ja kehittäisivät malleja, joita voisi implementoida kansallisesti. Tiivis yhteistyö pohjoismaiden ja muiden monikielisten maiden kanssa toisi uusia näkökulmia kaksikielisyyden parantamiseen ja menetelmiin.

Yhteisiä virkoja perustettaisiin myös sosiaalihuollon puolelle, jotta tutkimuksen ja teorian yhdistäminen toimisi päivittäisessä tekemisessä. Näin saadaan toimiva kaksikielisyys kukoistamaan kaikilla kaksikielisillä alueilla ja rikastamaan myös suomenkielistä sote-kenttää.

Jotta tässä tehtävässä voidaan onnistua, siihen tulee panostaa ja osoittamaan sekä rahaa että resursseja. Ministeriötasolla tulee ottaa kantaa tehtävän tavoitteisiin ja menetelmiin. Tämä käsittää myös lain 33 § tarkentamisen.

6.4 Podcast digitaalisena osana loppuraporttia

Osana loppuraporttia kokeiltiin uutta tapaa kertoa ja keskustella ajankohtaisista hankkeeseen liittyvistä teemoista. Mukana olivat vetäjänä asiantuntija Ulrika Krook ja keskustelijoina kehittämispäällikkö Elisabeth Kajander Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueelta ja yliopistolehtori, tutkija ja luennoitsija Harry Lunabba Helsingin yliopiston Svenska social- och kommunalhögskolan:sta.

Podcast *"Västra Nylands välfärdsområdes specialuppdrag gällande svensk FUUI inom social- och hälsovården"* on #9 osa Studio Soc&kom:n Rättvetenskapliga podden -sarjan julkaisuja.

Linkki podcastiin, joka on tekstitetty suomeksi

<https://www.youtube.com/watch?v=KIJqxBeNZek&list=PLTJ20fQs-FQ0727gyrjnsiFrQHei-pQE&index=6>

Liitteet:

Liite 1. Lista toimijoista, joita on tavattu hankekauden aikana.

Liite 2. Tapaamisten kysymykset

SOSTEblogi, julkaistu 2.9.2022 Västra Nylands välfärdsområde har som specialuppdrag att nationellt stöda utvecklingen av social- och hälsovårdstjänsterna

[Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen erityistehtävänä on tukea ruotsinkielisten sote-palvelujen kehittämistä - Soste](#)